

Medlemsblad for Museumsforeningerne
Nr. 42 Februar 2023

Museum Amager

I dette nummer:

Nyt fra
Museum Amager

Glas i alle
former og farver

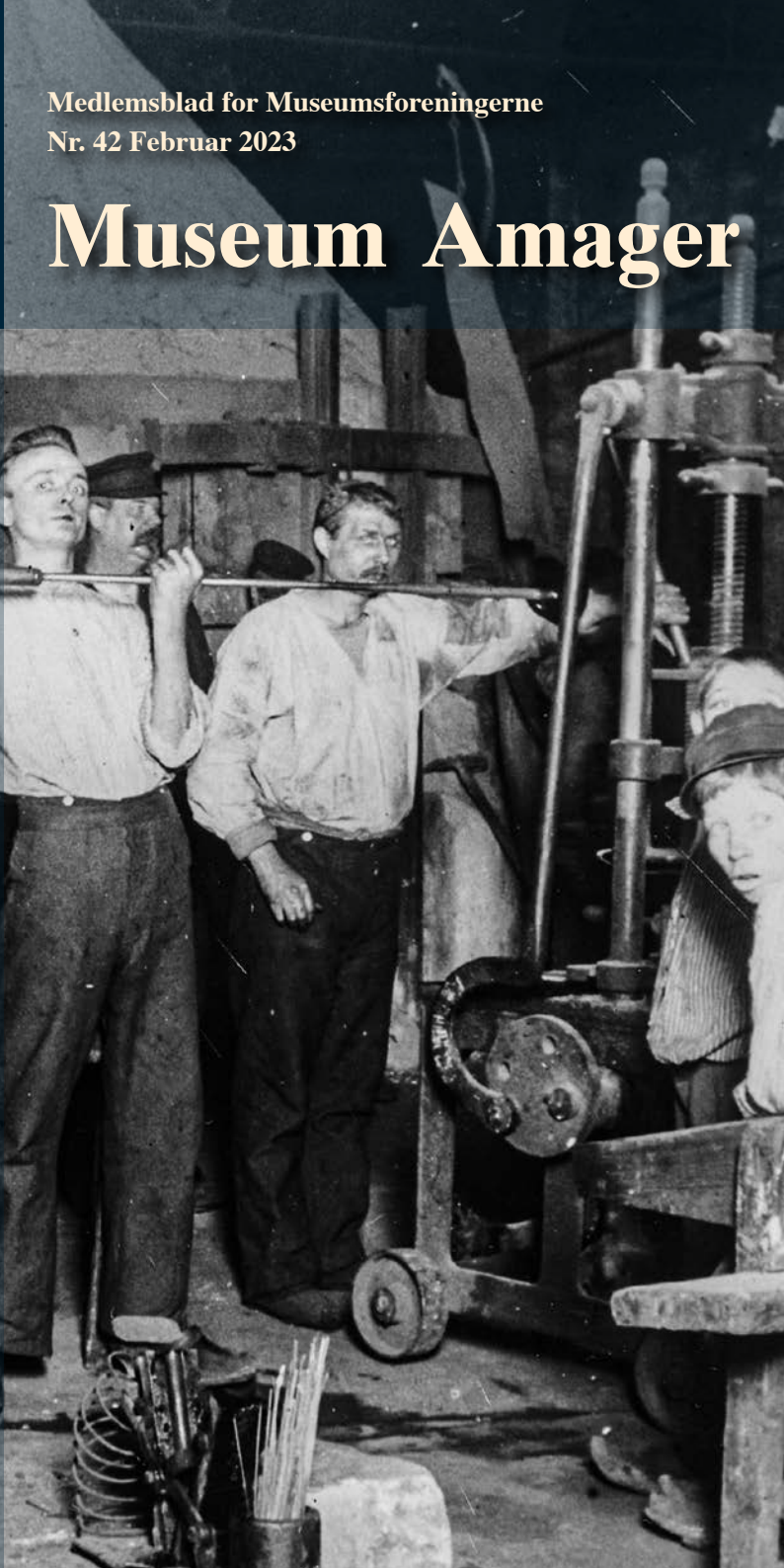
Nyt fra
Amagermuseets Venner

Nyt fra Dragør
Museumsforening

Nyt fra Danmarks
Lodsmuseumsforening

Sæsonprogram

Årskort

Museum Amager

Tidsskriftet

»Museum Amager«

– medlemsblad for
Museumsforeningerne.

Udkommer

tre gange årligt.

Bladet udgives af

© **Museum Amager**,

der er en selvejende
institution. Museet

driver Amagermuseet,

Dragør Museum,

Danmarks Lodsmuseum
samt Mølsteds Atelier.

ISSN: 1903–8356

Redaktør:

Søren Mentz

sm@museumamager.dk

Inger Kjær Jansen

ingerkjansen129@gmail.com

Opsætning og tryk:

Starco Grafisk

32 53 19 99

Museets hjemmeside

www.museumamager.dk

Omtale af arrangementer,
udstillinger, skoletjeneste
samt åbningstider.

Forsideillustration:

Arbejdet i hytten.

Foto: Carl Flensburg,
ca. 1900. Tårnby Stads-
og Lokalarliv, B4403.

Bagsideillustration:

Fastelavn i Store Magleby.

Foto: Dirch Jansen.

Kontakt

Museum Amager

Ndr. Kinkelgade 18A, 2791 Dragør, Tlf. 30 10 88 66, info@museumamager.dk

Museumsleder

Søren Mentz, sm@museumamager.dk, Tlf. 30 10 88 68

Bestyrelsesformand

Carsten Dinesen Maass, carstenmaass11@gmail.com, Tlf. 26 46 10 86

Åbningstider:

**Se Museum Amagers hjemmeside:
www.museumamager.dk**

Amagermuseets Venner

Formand Bente Walløe Poulsen

Tlf. 40 29 67 26 | bentewp@gmail.com

Bliv medlem af foreningen – kontakt:

Bente Walløe Poulsen

Dragør Museumsforening

Formand Jens-Peter Hoe Lorentzen

Tlf. 20 25 03 51 | lorentzen.dragoer@gmail.com

Bliv medlem af foreningen – kontakt:

Kasserer Ulrik Ankerstjerne

Tlf. 40 80 48 65 | anitaulrik@pc.dk

Danmarks Lodsmuseumsforening

Formand Ida Clementsen

Tlf. 50 56 68 28 | erlanida@stofanet.dk

Bliv medlem af foreningen – kontakt:

Kasserer Niels Andersen

Tlf. 20 76 88 42 | niels@schottandersen.dk

Årligt kontingent: 125 kr. i alle tre foreninger.

Nyt fra Museum Amager

I de kommende måneder arbejder museet på nye udstillinger, som skal åbne i begyndelsen af maj. På Amagermuseet forbereder vi en udstilling om Kastrup Glasværk og låner genstande fra Tårnby. Det er spændende at fortælle et stykke industrihistorie, som er gået tabt, og Inger Jansen er i fuld gang med at gennemgå materialet. Hun beskriver de forskellige typer glas, som blev fremstillet i Kastrup i en artikel her i bladet.

På Dragør Museum planlægger vi to nye udstillingstemaer. Christian Aagaard er i gang med at finde materiale til en udstilling om Elisabeth K571 og de danske jøders flugt til Sverige i 1943, mens Henning Sørensen arbejder på at tilrettelægge et udstillingsafsnit om byrummet i Dragør. Den elektroniske formidling skaber vi i samarbejde med Ebbe Kyrøs firma Nexus.

Sidste år erhvervede Museum Amager flere interessante genstande, som jeg glæder mig meget til at præsentere for publikum.

Det første er et lille maleri, en såkaldt replik, udført af Julius Exner. Det er det kendte motiv »Lille pige lader en gammel mand lugte til en blomst«.

**Ved museumsleder
Søren Mentz**

Julius Exner: Lille pige lader en gammel mand lugte til en blomst.
Foto: Museum Amager.

Christian Mølsted:
Mindre fartøj på vej
ind i Dragør Havn.
Foto: Museum Amager.

Museet købte også et maleri af Christian Mølsted. Det forestiller Dragør set fra havneindløbet. Et mindre fartøj er på vej ind i havnen med rebete sejl, mens bølgerne slår ind over molen.

I første omgang bliver de to malerier udstillet på Amargermuseet sammen med et værk af Th. Phillipsen som en præsentation af Amagers tre store kunstnere.

Efter jubilæumsudstillingen i 2022 købte museet et lågkrus af porcelæn, som har tilhørt familien på Birkegården i Tømmerup. Fra denne gård stammer det smukke interiør, som er opstillet på Amargermuseet, og derfor er det fantastisk, at vi kan tilføje endnu en autentisk genstand til dette rum. På lågkruset ses en række initialer, som henviser til ægteskaber indgået

gennem tiden. Cornelius Corneliussen (1783–1843) dominerer, for han blev gift tre gange. Hans søn, Cornelius Crillesen Jansen (1839–1908) giftede sig med Birte Clausen (1838–1879) og parret flyttede ind på Birkegården, som var hendes fødehjem.

I de kommende år vil museet have fokus på Tømmerupstuen. Det er et enestående interiør fra slutningen af 1700-tallet og ganske enestående. Stuen er et udtryk for den sociale bevidsthed, der prægede hollænderbønderne på Amager, og indretningen overgår de fleste almuehjem fra tiden.

Museum Amager har en forpligtigelse til at holde Tømmerupstuen i god stand og sikre interiøret for fremtiden. Derfor går museet sammen med Fælleskonserveringen på Kronborg for at lave et restaureringsprojekt, som vil sikre hele stuen mod slitage, og det er omfattende. Malerier og paneler er udsat for

fugt og kulde fra de bare vægge, de sidder på, og loftsmotiverne skal sikres på bagsiden. Opgaven vil løbe op i næsten tre millioner kroner, og det vil kræve fondsstøtte. Det burde ikke være umuligt at rejse pengene i betragtning af opgavens betydning, og når det lykkes, vil museet igangsætte et forskningsprojekt, som skal belyse byen, gården, rummet og familien, som skabte Tømmerupstuen.

Porcelænslågkrus fra Birkegården.
Foto: Museum Amager

Glas i alle former og farver fra Kastrup

Indledning

Ved Inger Kjær Jansen

Til maj åbner en udstilling på Amagermuseet med glas fremstillet på Kastrup Glasværk. Materialet er venligt udlånt af Stads- og Lokalkivet i Tårnby.

Det er første gang, Museum Amager viser eksempler på et lokalt håndværk, der efterhånden også blev til industri.

Glaspustningen fortsatte delvis indtil 1968, mens den industrielle fremstilling overtog en del af produktionen fra 1870'erne. I det følgende fortælles om Kastrup Glasværks mangesidede produktion.

Mærkat af glaspuster
til fordel for
Kastrup Fremme.

Tegnet af Ludvig Luplau
Jansen, 1919–1922.

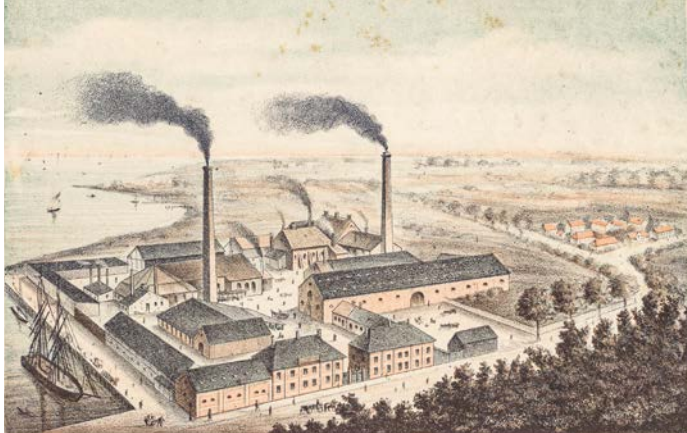
Foto: Tårnby Stads-
og Lokalkiv, B589.

*Glaspusterie!
Naturlig magie!
Her kan I lære
Hvordan der af en blære
Flydende og blød
Kan blive en flaske
Som kan stikkes i Taske
Med vin så rød
Glaspusterie!
Naturlig magie!*

*Glaspusteren i Adam Oehenschlägers
Sankt Hans Aftenspil. 1802.*

I 1840'erne fik en række industrivirksomheder i Danmark økonomisk fremgang, blandt disse var glasværkerne. Da var behovet for flasker bl.a. til øl steget i en sådan grad, at landets daværende førende glasværk, Holmegård, enten skulle udvide eller anlægge en filial. Man besluttede sig for det sidste, da man samtidig ville gå over til kulfyring i stedet for tørv.

Det nye glasværk skulle bygges i nærheden af København, da man hermed kunne opnå besparelser på den lange og skrøbelige transport af glasvarerne til hovedstaden. Kastrup

Kastrup Glasværk med boligerne til højre.
Litografi efter tegning af P.J. Ørsted, 1885.
Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B1523.

blev derfor valgt. Her var nemlig en havn, hvor råvarer til fabrikken let kunne sejles til.

Man købte en grund af Kastrup Kalkværk ved havnen. Da man dengang ikke kunne styre, hvornår glasmassen var klar til brug, var det nødvendigt, at glasmagerne boede tæt på værket. Derfor købte man Møllegården lige overfor på den anden side af Amager Strandvej.

Da produktionen i første omgang skulle være flasker, blev 12 flaskemagere samt seks hvidtglasmagere overført fra Holmegård, heraf var de otte tyskere. Den samlede arbejdskraft var på 39 personer. Produktionen, der årligt skulle omfatte 600.000 flasker samt noget hvidtglas, gik i gang den 14. december 1847.

Glasmagerfaget var på dette tidspunkt præget af tyskere, svenskere og nordmænd. Året efter glasværket var startet, kom Danmark i 1848 i krig med Det tyske Forbund. Det skabte sammenstød mellem lokalbefolkningen og de tyske glasmagere.

Trods kalkværkets produktion var Kastrup en udpræget landsby med ca. 650 indbyggere, som først og fremmest var beskæftiget med landbrug og fiskeri.

Glasmagerrækkerne

Efterhånden som arbejdsstyrken voksede, blev der bygget flere boliger – i alt ca. 75 lejligheder. De lå i lange rækker og blev derfor kaldt for glasmagerrækkerne. Lejlighederne bestod af 2–3 værelser med køkken.

Glasmagerrækkerne
bagest med forsamlings-
salen til venstre. Forrest
den gamle toldem-
bedsbolig ved Amager
Strandvej, ca. 1960.
Foto: Tårnby Stads-
og Lokalkiv, B4416.

Herunder til venstre:
Glasværksskolens
elever og lærere,
ca. 1905.
Foto: Tårnby Stads-
og Lokalkiv, B4384.

Herunder til højre:
Bemærk de to forreste
rækker med siddende
»hyttespurve«, 1910.
Foto: Tårnby Stads-
og Lokalkiv, B1770.

Familierne boede gratis og fik samtidig brændsel og gratis lægehjælp.

I glasværksbyen blev der desuden opført en forsamlingsaal for glasmagerne, hvor man holdt fester. Haven bagved blev kaldt for sangerhaven, for her spillede og sang glasmagerne i deres musikforening »Harmonien«. Glasmagerne var så sangglade, at de sang til arbejdet.

Det var et lille lukket samfund, hvor man i de mange første år helst giftede

sig med en fra glasmagerrækkerne.

Skolen

Der blev oprettet en skole med det samme i glasmagerrækkerne, da det var en produktionsmæssig nødvendighed at have børn til at hjælpe til på værket. Arbejdet for disse »hyttespurve«, som de kaldtes, bestod mest i at bære de færdige glasvarer til køleovnen samt række værktøj til glasmagerne.

Ved at have egen skole kunne glasværket hente børnene, drenge som piger, når der var brug for dem. Gennemsnitsalderen for hyttespurvene var i 1860'erne 11 år.

Børnearbejdet i hytterne var ikke ufarligt, bl.a. mistede en hyttespurv synet på det ene øje da han fik en glassplint i øjet.

Fabrikslovene i 1873, 1901 og 1913 indskrænkede efterhånden brugen af børn som arbejdskraft. I 1915 lukkede skolen da også, da der kun få elever tilbage.

Travlhed i hytte 2, 1947.
Foto: Tårnby Stads-
og Lokalarkiv, B1514.

Udsnit af gruppefoto
fra Kastrup Glasværk
i 1888 med en
flaskemager.
Foto: Tårnby Stads-
og Lokalarkiv, B1522.

Produktionen

Glasmengen: Populært fortalt består glas af sand, soda og kalk, men der tilføjes som oftest andre materialer bl.a. ved farvede glas. I stedet for soda benyttes ofte potaske, der giver glasset en finere glans.

Råstofferne blandes sammen og kaldes en »menge« (fra tysk: at blande), der smeltes i pletter, som glasværkets pottemagere fremstillede.

Når glasmengen var klar og blank og ca. 1.200 grader varm, blev glasmagerne kaldt til arbejde af »skyreren« (fra tysk schürer: fyrbøder), som glassmelteren blev kaldt. Glasmagerfaget var således præget af mange tyske udtryk.

Arbejdet foregår i »hytter« (fra tysk hütten: at udsmelte). Her arbejdede man i flere værksteder. Et værksted eller en »stol«, som det også kaldes, er den gruppe glasarbejdere, der arbejder sammen om ét glas. Det kan være en til tre glasmagere, en »anfange« (fra tysk: anfangen), og indbærere m.m.

Værktøj: Hver glasmager havde egen værktøjskasse, som man havde ansvaret for. »Piben«, det lange jernrør, blev dog brugt af flere og var derfor en udpræget smittekilde.

Flasker: Flaskemageren arbejdede normalt alene, fangede selv an, formede glasset i en forform og blæste i form. Ved hjælp af en særlig gaffel kaldt »pohl« (fra tysk phal: stolpe

Arbejdet i hytten.
Foto: Carl Flensburg,
ca. 1900. Tårnby Stads-
og Lokalarkiv, B4403.

Kastrup Glasværks
produkter præsenteret
på industriudstilling
i 1888.

Foto: Tårnby Stads-
og Lokalarkiv, B4415.

eller pæl) blev halsen trukket ud, og flasken derefter slået af piben. Dernæst blev der fremstillet en kant og mundstykket blev derefter formet med en saks.

Der blev blæst flasker til 1938. Derefter foregik processen delvist eller helt maskinelt.

Når glasset var færdigblæst, var det ca. 600 grader varmt. Afkølingen af glassene foregik langsomt for ikke at gå i stykker. Glassene blev båret hen til kølebanen på en indbærergaffel. Her blev glassene sat op i åbne jernkasser på hjul, der skulle trækkes gennem banen af banetrækkeren. Det tog ca. en til fire timer at afkøle glassene. Efter afkøling blev glassene sorteret og pakket og senere sendt ud til aftagerne.

Flaskerne blev indtil 1900 fremstillet af grønt glas, der er farvet pga. urenheder i råmaterialerne. Det færdige produkt blev kaldt »bouteiller« – herefter blev de fremstillet af hvidtglas og kaldt for flasker.

Forskellige former for flasker

Fra 1830'erne begyndte bryggerierne at tappe øl på flasker i stedet for på fade, og det øgede efterspørgslen. Ølflasker blev standardiseret i 1904, men i 1976 kom Faxe med en ny fadølsflaske, der adskilte sig fra standardflasken – og flere fulgte efter.

Mineralvandsflaskerne har været et stort samlerobjekt, da de henved 500 mineralvandsfabrikker herhjemme fik præget navn på flaskerne. Først i 1960'erne indførtes standardflasker.

Medicinflasker var en vigtig del af produktionen. Medicin opbevares bedst og mest sikkert i flasker og gerne i flere farver indtil 1960, hvor man gik over til kun at fremstille brune flasker.

Mælkeflasker kom på markedet i 1880'erne men i første omgang kun til børnemælk. Det var mere hygiejnisk end de tidligere anvendte kander og spande. Børnedødeligheden faldt pga. mælkeflaskerne. Produktionen steg, da det efterhånden blev påbudt at anvende flasker ved salg af mælk.

De første flasker blev lukket med korkprop og blev afløst af papskiven i 1909. I 1930'erne kom der kapsler på flasken samtidig med, at man indførte fællesflasken for alle mejerier. I 1959 begyndte man at producere brune flasker til dele af

Medicinflasker.
Foto: Inger Kjær Jansen.

landet. Ca. 10 år senere blev plastic og papkartoner indført som emballage af mælken, og dermed var mælkeflaskens tid forbi.

Vin, spiritus og likør blev fremstillet i udlandet, men blev tappet på flasker i Danmark. Den danske snaps kom på flaske i 1920, efter der var indført en spiritusskat, der gjorde snapsen dyr og måske også lidt finere.

Glas til husholdningen

Mon ikke de fleste danskere har haft et produkt fra Kastrup Glasværk bl.a. de nævnte flasker, men også sylte- og henkogningsglas.

I det ældste katalog fra 1853 vises sylteglas. I 1920'erne blev henkogningsglas indført, og i den forbindelse blev en serieproduktion sat i gang i Kastrup.

Glas var den bedste emballage til parfume, da den let fordamper. Det blev også fremstillet på Kastrup indtil 1965.

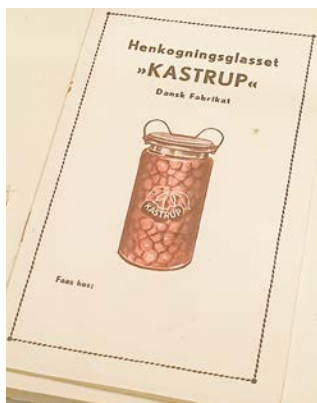
Også en simpel ting som katøje til cykler og snydeæg til hønsegården samt grønne glasbægere til kirkegården blev produceret i Kastrup

Presset glas

Presset glas er en amerikansk opfindelse fra ca. 1820. I stedet for at blæse glasmassen ud i en form, presses det ned i en form ved hjælp af et stempel. Dermed kan man efterligne det dyre håndslebne glas ved presningen. Samtidig kan pressteknikken fremstille unikke mønstre, som ikke fremkommer med håndslibning.

Glassene blev massefremstillet og kunne købes for en overkommelig pris og blev derfor kaldt for »fattigmandskrystal«.

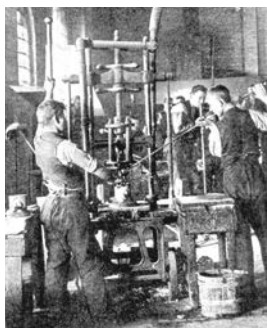
Kastrup blev det første glasværk herhjemme, der producerede presseglas. De første forsøg blev gjort i 1870'erne. I

Brochure for Kastrups
henkogningsglas.
Foto: Inger Kjær Jansen.

Til venstre:
Der presses glas, 1910.
Foto: Tårnby Stads-
og Lokalarkiv, B1512.

Til højre:
Planche fra
1886 med presset
glas fra Kastrup.
Foto: Inger Kjær Jansen.

Pressede asietter
formet som
sommerfugle fra 1886.
Foto: Dirch Jansen.

en laboratoriejournal fra 1874–1880 er satserne for eller sammensætningen af amerikansk presseglas angivet i december 1878 og marts 1880.

I 1880'erne kom der gang i produktionen, hvilket fremgår af fem katalogplancher fra glasværket. Man fremstillede asietter, saltkar, sukker- og flødesæt, opsatser, lysestager og drikkeglas.

I 1920 blev presseglasfremstillingen overført til Fyns Glasværk. Det var med denne produktion, at Kastrup Glasværk gør sig specielt bemærket i den danske glashistorie.

Vinglas

Det første glasmageren fremstiller på et vinglas er bægeret eller »kummen«, som det kaldes.

Piben dyppes i den varme glasmasse i potten og drejes rundt, så man får en passende klump glas. Glasklumpen rulles på vælsblikket, en svær jernplade, så klumpen bliver cylinderformet. Der pustes i piben, så klumpen udvider sig. Når glasset har den rette facon stikkes den i formen. Glasmageren puster nu glasset ud i formen, indtil det er så afkølet, at det ikke ændrer facon. Hermed er kummen færdig.

Stilkemageren overtager nu piben og en anfører dypper en ny frisk glasklump på kummen. Med en stilkesaks, laver han nu stilken eller benet, som det også hed i Kastrup.

Herefter overtager fodmageren glasset, der får en ny varm glasklump dyppet på stilken. Med en fodklemme laves foden.

Glasset slås af piben med et lille hurtigt slag og bæres til køleovnen. Efter afkøling slibes kanten på glasset

Stilken påføres.
Foto: Tårnby Stads-
og Lokalarkiv.

Serviceglas

Serviceglas er en serie glas i samme stil, men i forskellige former og størrelser. Til en serie hører ikke blot drikkeglassene, men også osteklokker, asietter, mælkekander, sukkerbøsser m.m. Til det mest populære glas herhjemme »Derby« var der således 48 forskellige dele.

Indtil ca. 1925 havde glasværkerne hovedsageligt kopieret udenlandske glas og givet dem en dansk stil. Det var ikke uden grund servicerne »Anglais«, »Windsor« og »Wellington« havde engelske navne. »Derby« var en kopi fra et berømt belgisk glasværk.

De samme servicer blev tit produceret på både Holmegård og Kastrup, men ofte under forskellige navne. Kastrups »Emma« og »Angelica« hed henholdsvis »Viking« og »Clemens« på Holmegård. Flere af servicerne fra Kastrup har beholdt deres popularitet i over 50 år. Moden skiftede ganske vist. I 1930'erne producerede Kastrup f.eks. en række servicer med korte kugleformede stilke med farvede fødder og blomsterdekorationer. Det var bl.a. servicerne »Grethe«, »Lis« og »Tove«.

Dekorering

Glas kan dekoreres ved ætsning, maling eller slibning.

Sliberiet er som i hytten inddelt i værksteder, hvor sliberne arbejder sammen med lærlinge. Hvert værksted består af en slibespindel med en slibesten.

Ætsning af glas kan ske på flere måder. Man kan f.eks. dække glassets overflade med voks og ridse motivet heri. Derefter dyppes glasset i flussyre.

Glas til restauranter

Restaurationer, kroer og værtshuse har bestilt mange glas hos Kastrup Glasværk. Nogle af dem endog med stedets navn ætset eller slebet på glasset, f.eks. »Wivex«.

Et kig i de gamle glaskataloger giver et fingerpeg om, hvad man har hørt i glassene gennem tiden. Man hyggede sig f.eks. med et glas toddy eller punch i 1880'erne, men i 1960'ernes kataloger er disse ikke med. I stedet optræder cocktailglas. Ølglas er dog aldrig gået af mode.

Serviceglas.
Foto: Inger Kjær Jansen.

Glassliber 1947.
Foto: Tårnby Stads-
og Lokalarkiv.

Glasmer Henri
Persson blæser,
ca. 1965.

Foto: Tårnby Stads-
og Lokalarkiv, B1520.

Kunstglas

I 1925 indgik Holmegård et samarbejde med Den Kongelige Porcelænsfabrik om kunstdesignede glas – og hermed begyndte et nyt kapitel i dansk glashistorie.

Der gik 30 år, før Kastrup fulgte Holmegårds eksempel og fik kunstnere tilknyttet værket.

I 1955 blev Jacob Bang tilknyttet værket og to år senere fastansat for at give værkets produkter en længe tiltrængt

fornyelse. Jacob Bang skabte »Amagerglasset« og serierne »Capri«, og »Grøn«.

Med Jacob Bang fulgte flere kunstnere, der tegnede ser-
vicer, kunstglas, husholdningsartikler for Kastrup. Det var
bl.a. resultaterne af en konkurrence udskrevet af glasværket
i 1958. Blandt de 17 deltagende kunstnere var Bent Severin
med serien »Princess«, Grethe Meyer og Ibi Trier Mørch med
»Stub« og »Stamme«.

Fusk

Glasmerne fik også tid til at fuske i deres frokostpause. Det
var samtidig en mulighed for dem at vise deres kunstneriske
evner. Der blev fremstillet mange flotte ting, fugle, heste og
fisk. Fantasien kendte ingen grænser.

Eksempel på fusk.

Foto: Inger Kjær Jansen.

Glasorkestret- eller Det Skøre Orkester

Verdens første glasorkester blev opfundet i 1934 af glasma-
ger Hugo Møller fra Kastrup i samarbejde med Kaj Olsen.
Instrumenterne skulle skabe stemning ved en fodboldkamp
på en børnehjælpsdag i Kastrup samme år.

Resultatet af flere måneders arbejde var et 10 mands stort
orkester med tuba, basun, althorn og trompet – senere kom en
tromme. Instrumenterne har ingen ventiler, og kan kun spille
meget enkle melodier. Hugo Møller komponerede selv nogle
melodier, så repertoireet blev udvidet.

Det Skøre Orkester,
1934.
Foto: Tårnby Stads-
og Lokalarkiv, B3813.

Orkestret har optrådt mange steder endda i amerikansk og dansk tv og radio.

Ved indvielsen af glasudstillingen på Kastrupgård i 1995, blev der afholdt koncert med Det Skøre Orkester.

Afslutning

I 1873 solgte Holmegård Glasværk både Kastrup og Helsingør til et aktieselskab.

I 1907–1908 sammensluttes de danske flaskeværker under A/S Kastrup Glasværker og omfattede Kastrup, Hellerup, Frederiksberg, Odense, Århus og Ålborg glasværker.

I 1961 lukkes sliberiet i Kastrup, og i 1965 sammensluttes Kastrup igen med Holmegård. Tre år senere lukkes afdelingen for mundblæste glas og overflyttes til Holmegård.

Efter oliekrisen i 1970'erne og mange kampe for at bevare arbejdspladsen lukkes Kastrup Glasværk den 1. september 1979. Bygningerne henlå i mange år som ruiner, inden de blev revet ned i 1999. Glasmagerrækkerne nedrives efter få år.

Kastrup Glasværk lever videre i lokalbefolkningens erindring med stolthed. Minderne er også bevaret rent fysisk. For i begyndelsen af 1990'erne fik Tårnby Stads- og Lokalarkiv en dubletsamling af Kastrup Glasværks produktion af Holmegårds Glasværk og samtidig også glasværkets arkiv. I 2000 købte Tårnby Kommune en samling af dansk presset glas.

Derfor er det muligt for Museum Amager i tæt samarbejde med Tårnby Stads- og Lokalarkiv at kunne præsentere et udsnit af glasværkets produktion.

Ved
Bente Walløe Poulsen

Nyt fra Amagermuseets Venner

Generalforsamling i Amagermuseets Venner

Onsdag den 29. marts kl. 19.30 på Nordgård, Hovedgaden 4.

Hermed indkaldelse til generalforsamling i Amagermuseets Venner. Dagsorden offentliggøres i Dragør Nyt uge 12 og på Museum Amagers hjemmeside.

Forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen skal fremsættes skriftligt – gerne pr. mail til formand, Bente Walløe Poulsen, på **bentewp@gmail.com** – og være bestyrelsen i hænde senest onsdag den 1. marts.

Efter generalforsamlingen finder vi en kortere film fra »gamle dage« – måske om dengang grønttorvet i Valby var det »nye grønttorv« eller en film fra et tidligere jubilæum. Og så vil vi naturligvis ikke undvære en god kop kaffe og et stykke kage.

Glas fra Kastrup

Guided tur i udstillingen »Glas fra Kastrup« ved Inger Kjær Jansen, onsdag den 17. maj kl. 19.30 på Nordgård, Hovedgaden 4.

Læs den foran stående artikel.

Husholdningsglas
fra Kastrup.
Foto: Inger Kjær Jansen.

R Årsglas med bomærke fra Petersminde

Midt mellem Store Magleby og Dragør – ved Hartkornsvejs sving over til Nordre Dragørvej – ligger gården Petersminde med sit hvidmalede stuehus og gule længer.

Gårdens bomærke ligner et »R« med en prik over, og skal sandsynligvis forestille et sammensmeltet J og R som forbogstaver for en af gårdens først kendte ejere Jacob Jansen Raagaard, der levede i begyndelsen af 1700-tallet.

Siden hans tid og frem til i dag har gården været på samme families hænder. Dog lå den først i Kinkelgade i Store Magleby.

Den nuværende gård er resultat af udflytningen efter den store brand i Store Magleby i 1809.

Ved Lisbeth Jansen

Gården har sit navn efter Jacob Jansen Raagaards oldebarn Peter Jan Petersen. Han gifter sig den 12. april 1830 med Neel Crilles Tønsen. Efter blot 11 års ægteskab dør han 37 år gammel, og hun er alene med fem børn i alderen et til 10 år. Neel Crilles Tønsen gifter sig ikke igen – det er lidt af et særsyn på det tidspunkt. Det er i de år, at gården får navnet Petersminde til minde om ægtefællen. Hun driver den videre til sin død i 1860 og får hjælp af børnene.

Den ene af parrets sønner Peter Petersen og dennes hustru Marchen Crilles Jansen er de næste ejere af Petersminde. Efterhånden sælges lidt af jorden fra, og gården får i 1879 en gennemgribende ombygning til sit nuværende udseende.

Efter Peter Petersens død i 1908 overdrages gården til sønnen Jacob Petersen (1877–1943), der er gift med Emma Crilles Zibrandtsen (1885–1969).

Efter dem er næste ejerpar sønnen Holger Peter Crilles Petersen (1912–1992) og dennes hustru Karen Petersen (1916–1987). De sidste mange år dyrkes der blomkål, salat, kartofler, hvidkål, jordbær og byg på gårdens marker.

I 1977 indrettes der en børnehave i nogle af Petersmindes længer. Indvielsen overværes af Prinsesse Benedikte. Umiddelbart inden stopper landbrugsdriften på gården.

Holger og Karen Petersens søn Adrian Holger Pietersen arbejder som læge og overtager gården i 1990. Han er fortsat ejer af Petersminde i 2023.

Årsglasset 2023 kan købes i Glasseriet på Magstræde 6 i Dragør. Læs mere om Petersminde og de gårde, der har bomærker tilknyttet, i Hermann Ribers bog »Hollænderbyens bomærker« fra 1975.

*Petersmindes stuehus.
Foto: Lisbeth Jansen.*

Ved Hanne
Bacher Bendtsen

Alfred Lauritz Schmidt.
Foto: Historisk
Arkiv Dragør.

Fingerring af
Horst Horster.
Privatfoto.

Nyt fra Dragør Museumsforening

Den sande historie om Alfred Lauritz Schmidt

Ved Tobias Ameland tirsdag den 28. februar, kl. 19 i Dragør Aktivitetshus' store sal på Wiedergården.

Tobias Ameland fortæller historien om sin tiptipoldefar, Alfred Lauritz Schmidt, der var skibsfører og skibsreder i Dragør og senere opsynsmand på B&W.

Alfred nedskrev sine erindringer omkring 1930, mest for at leve med i sin egen erindring fra barndomsdagene, som han mindedes som en tid han var glad for.

Tobias gav os for et par år siden en fin forsmag på tiptipoldefarens historie, men har nu dykket yderligere ned i Alfred Lauritz Schmidts liv og virke, og den tid han levede i.

Generalforsamling 2023

Tirsdag den 28. marts kl. 18 – i Dragør Aktivitetshus' store sal på Wiedergården.

Indkaldelse med dagsorden bringes i Dragør Nyt i begyndelsen af marts.

Efter generalforsamlingen fortæller Anne Vermehren og Hanne Bacher Bendtsen om »Dragørs guld«. Sammen arbejder de på et projekt med base i Historisk Arkiv Dragør. Det handler om »pyntesyge« blandt beboerne i både Dragør og Store Magleby, og om de mange lokale guldsmede og smykkekunstnere, der har bidraget til pynten gennem flere hundrede år.

Dansk-hollandske maritime relationer i det 17.- og 18.-århundrede

Ved forfatter og ph.d. Asger Nørhund Christensen, torsdag den 13. april kl. 19 – i Dragør Aktivitetshus' store sal på Wiedergården.

Et fællesarrangement, hvor Danmarks Lodsmuseumsforening, Dragør Museumsforening og Lodsåbåd 202's Venner byder velkommen.

I Dragør og Store Magleby – Hollænderbyen – finder vi den dag i dag tydelige spor efter de dansk-hollandske maritime relationer flere hundrede år tilbage. Tænk bare på de hollandske fliser på Gammel Gård på Amagermuseet eller i forhallen på Wiedergården eller i biblioteket på Vestgrønningen.

Også i private hjem finder vi velbevarede fliser hjembragt af driftige Dragør-skipperne.

Ser man på den maritime militærhistorie, var der i 1600- og 1700-tallet tætte forbindelser mellem den danske og den hollandske orlogsflåde. Christian 4. købte f.eks. hollandske orlogsskibe, og bygningen af flådens skibe blev stærkt præget af hollandsk skibsteknik. Som chef for Holmen udnævntes i 1690 den hollandsk-fødte admiral Henrik Span, der var kyndig i skibskonstruktion. Vores store søhelt, Niels Juel (1629–1697), begyndte sin sømilitære karriere i den hollandske orlogsflåde.

Den maritime kulturudveksling mellem Nederlandene og dobbeltmonarkiet Danmark-Norge gik således begge veje. Det har længe været kendt, at almindelige søfolk fra Danmark-Norge til tider drog til Nederlandene for at søge hyre på især hollandske koffardiskibe – men omfanget af denne arbejdsmigration har hidtil været ukendt. Med udgangspunkt i kildestudier i Amsterdams stadsarkiv fremlægger historiker Asger Nørlund Christensen resultater, der viser, at op til en tredjedel af det dansk-norske dobbeltmonarkis søfolk sejlede på hollandske skibe i en periode. Og hvad deraf fulgte, skal vi høre meget mere om torsdag den 13. april.

Som museumsinspektør ved Nationalmuseets Center for Søfart og Maritime Håndværk i Holbæk Havn har Asger Nørlund Christensen også praktisk sejlads erfaring med gamle træskibe som Bonavista og Anna Møller.

Vi kan se frem til en spændende aften i selskab med en søkyndig forfatter af både faglitteratur og fiktion.

Foredragsholder
Asger Nørlund
Christensen.
Privatfoto.

Hendrick Cornelisz
Vroom:
Havnen i Amsterdam.
1630.
Foto: Wikimedia.

J. H. Koekkoek
(1778–1851):
Scheepsvolk met kisten.
Foto: Zeeuws Archief.

Ved Ida Clementsen

Lods Peter Herskind.
Privatfoto.

Tidligere havnefoged
Bent Kofoed-Hansen.
Privatfoto.

Nyt fra Danmarks Lodsmuseumsforening

Generalforsamling i Danmarks Lodsmuseumsforening

Onsdag 15. marts kl. 19.30 i Dragør Aktivitetshus' store sal på Wiedergården.

Efter generalforsamlingen vil bestyrelsesmedlem Peter Herskind fortælle om sit mangeårigt arbejde som lods hos DanPilot, og de projekter de har på Rønne Havn, udvidelse, vindmølleudskibning, forberedelse og lodsning af THIALF (en af verdens største kranskibe) fra Skagen og ind i Østersøen, uddannelse af nye lodser, simulatoren i Esbjerg samt sejlads på Nexø Havn med m.m. Foreningen serverer øl og vand.

For at have stemmeret til skal der indbetales årskontingent 125 kr. pr. person inden generalforsamlingen på konto: 9570 – 12987927 i Danske Bank.

Havnefoged – hyggeonkel eller virksomhedsleder?

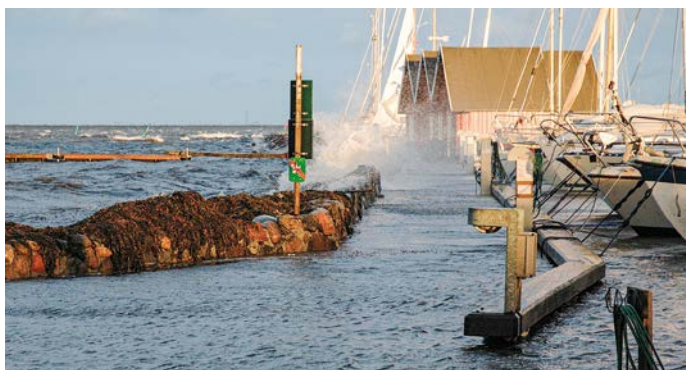
Foredrag ved Bent Kofoed-Hansen, torsdag 7. februar kl. 19.30 i Dragør Aktivitetshus' store sal på Wiedergården.

Vores medlem Bent Kofoed-Hansen fortæller om sit job som havnefoged i Dragør gennem 28 år ledsaget af et væld af billeder fra vores gamle havn.

Sammenlægning af fire havne, den daglige drift, vedligeholdelse, budgetter og personaleledelse er nogle få af de opgaver Bent blev stillet overfor, da han tiltrådte som havnefoged i 1980. Men også storm, brand og andre ulykker hører til en havnefogeds »hverdag«.

Hør om de mange sjove, dramatiske og krævende oplevelser han havde i de 28 år indtil pensionen i 2008.

Storm ved Ndr. Mole.
Privatfoto.

Model af fyrskibet
»Grådyb«, der blev brugt
som julevindue på
lodsmuseet.
Privatfoto.

Skibstrafik i Vadehavet – farligt, vanskeligt, men vigtigt

Siden tidernes morgen har søfolk besejlet Nordsøen og søgt ind til de ældgamle byer ved Vadehavet som Dankirke, der er fra det 4. eller 5. århundrede, og middelalderbyerne Ribe, Varde og Husum.

Vadehavet er et ekstremt farvand. Tidevandet er dramatisk, lige som ødelæggende stormflod og vejrliget er ofte brutalt. Revler, grunde og render flytter sig.

Sejlads ind til købstæderne betinger »bekendtmænd«, som er villige til at sejle ud til skibe, som har brug for hjælp til at forcere »dybene«, som Grådyb, i al slags vejr.

De første forpligtigede lodser i Vadehavet er fra 1692. Stiftsbefalingsmanden krævede, at beboerne på Fanø skulle hjælpe et skib ind til Ribe. I en indberetning fra 1771 hedder det: *»Ved Nordby Havn er to lodser, men ved Sønderho er enhver Lods.«*

Landbrugets eksport til England lagde grunden til Esbjerg Havn, til trods for den vanskelige og farlige indsejling gennem Vadehavet og Grådyb.

Fyrtårne blev rejst omkring år 1900, i Blåvand ved Sæding, på Skallings sydspids og på Esbjerg Havn. Ude på havet, som forposter for indsejlingen opankredes tre fyrskibe. Ved »Horns Rev« i 1878, på den lavvandede grund »Vyl« i 1888 og ud for »Grådyb« i 1908.

Ved William Thomassen

Sæsonprogram

7. februar kl. 19.30

Havnefoged – hyggeonkel eller virksomhedsleder?

Foredrag ved Bent Kofoed-Hansen. Dragør Aktivitetshus' store sal på Wiedergården.

Ved Danmarks Lodsmuseumsforening

**20. februar
kl. 14–18.15**

Fastelavnsmandag på Amagermuseet

Fastelavnsrytterne
ankommer til
Amagermuseet
efter tøndeslagning
på Hovedgaden.
Foto: Thomas Mose.

28. februar kl. 19

Den sande historie om Alfred Lauritz Schmidt

Foredrag ved Tobias Ameland. Dragør Aktivitetshus' store sal på Wiedergården.

Ved Dragør Museumsforening.

15. marts kl. 19.30

Danmarks Lodsmuseumsforenings generalforsamling

Dragør Aktivitetshus' store sal på Wiedergården.

28. marts kl. 18

Dragør Museumsforenings generalforsamling

Dragør Aktivitetshus' store sal på Wiedergården.

Generalforsamling i Amagermuseets Venner
Amagermuseet.

29. marts kl. 19.30

**Dansk-hollandske maritime relationer
i det 17.- og 18.-århundrede**

13. april kl. 19

Foredrag ved forfatter og ph.d. Asger Nørlund Christensen.
Dragør Aktivitetshus' store sal på Wiedergården.
*Fællesarrangement for Danmarks Lodsmuseumsforening,
Dragør Museumsforening og Lodsåd 202's Venner.*

**Åbning af udstillingen »Glas fra Kastrup«
på Amagermuseet**

4. maj

Åbning af udstillinger på Dragør Museum

4. maj

Markering af befrielsen med alsang og foredrag
Havnepakhuset.

4. maj kl. 15-18

Guided tur i udstillingen »Glas fra Kastrup«
Ved Inger Kjær Jansen. Amagermuseet.

17. maj kl. 19.30

Årsmærkat til museumsforeningerne

Dit medlemskort er kun gyldigt med aktuelt årsmærkat. Husk at underskrive kortet på bagsiden, så det ikke bliver misbrugt. Hvis mærkaten mangler, så kontakt din forening – se side 2.

Andre læsere kan også blive ejer af årskortet ved indmeldelse i foreningerne.

Årsmærkat.

Navn

(skriv med blokbogstaver i feltet nedenfor)

Kortet er kun gyldigt med årsmærke.

Kortet er personligt og gælder, så længe man er medlem.

www.museumamager.dk

Eksempel på, hvordan mærkatet skal sidde.

POST

B

PP

DANMARK

